

Bevaring av verdifull natur - nasjonalpark Trollheimen

Åpent møte - Surnadal – 30. september 2024

Statsforvalteren i Trøndelag
Trööndelagen Staatehaaltoje

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

01.10.2024

Trollheimen – bakgrunn for verneprosess

Foto: Steinar Johansen

- 2009 - Ny naturmangfoldlov
 - Nye rammebetingelser for nasjonalpark på privat grunn
- 2010 - Evaluering av områdevern NINA Rapport 535
- 2015 - Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet
- 2019 – SF bruttoliste supplerende vern til Mdir
- 2019 – Mdir tilrådning nettoliste supplerende vern til KLD
- 2020 – KLD oppdrag supplerende vern til Mdir
- 2021 – Mdir oppdrag supplerende vern til SF
- 2022 – dd. Avklaring av lokal aksept i flere fylker
- 2024 – Oppstart avklaring Trollheimen

Hvorfor Trollheimen nasjonalpark?

Foto: Steinar Johansen

- Områdene har kvaliteter som tilfredsstillende kriteriene for nasjonalpark!
- Deler av Trollheimen og Innerdalen hadde blitt nasjonalpark med dagens naturmangfoldlov
 - Ikke krav om hovedsakelig statlig grunn
- Landskapsvernområder i seterdaler og områder med fritidsbebyggelse og tyngre infrastruktur

Trollheimen – nytt og gammelt vern

Foto: Lars Olav Lund (SNO)

- Svakheter ved dagens verneforskrifter
 - På noen felt strengere regler enn nyere forskrifter for landskapsvernområder (bygninger, motorferdsel)
 - På noen felt svakere regler enn forskrifter for nasjonalparker og nyere landskapsvernområder (hogst og plantefredning, turistforeningsdrift, aktiviteter som kan skade verneverdier)
- Nasjonalpark/revidert forskrift for landskapsvern vil gi større rom for landbruk/fritidsbruk:
 - Utvidelser av eksisterende bygninger
 - Nytterelatert motorisert ferdsel
- Nasjonalpark/revidert forskrift for landskapsvern vil gi mulighet for å regulere:
 - Sykling, drone, kiting, organisert ferdsel/idrettsarrangement
 - Nye turisthytter, nye merkede stier

Lokal aksept – bærende for hele prosessen

Foto: Steinar Johansen

- KLD forutsetter lokal aksept for gjennomføring av verneprosesser i kategori nasjonalpark/landskapsvern
- Lokal aksept = kommunens aksept
 - Kommunestyret avveier hensyn til grunneiere, naturmangfold, kulturinteresser, friluftsliv, næringsliv m.m.
 - Skog – frivillig vern – dvs. grunneier
- Lokal aksept gjelder også for senere faser
 - Høring
 - Innspill til Mdir og KLD sin behandling

Avklaring lokal aksept for oppstart i 2024

Foto: Gøran Bolme

- Kommunene og grunneierne skal i første omgang ta stilling til om det skal åpnes opp for en prosess med sikte på endring av verneform og/eller utvidelse
 - Ja eller nei til å innhente kunnskap slik at eventuelle konsekvenser med endring av verneform og/eller utvidelse kan utredes
 - Kan fortsatt si nei til endring av verneform og/eller utvidelse etter at saken er utredet og har vært på offentlig høring
- Hvis det ikke er lokal aksept for endring av verneform vil områdene forbli landskapsvernområder og naturreservater

Skjematisk framstilling av saksbehandlingsprosessen etter naturmangfoldloven §§ 41-43

Det bør primært være lokalpolitisk forankring av eventuelle forslag til å opprette verneområder der forslaget ikke tidligere er forankret gjennom stortingsbehandling

Oppstartfase

Fylkesmannen får oppdrag fra Miljødirektoratet å legge fram forslag om vern. Kommuner, fylkeskommuner og andre saken gjelder, blir orientert. Fylkesmannen avklarer opplegg for planprosessen med kommuner og fylkeskommuner. Arbeidet med faglige utredninger starter.

Åpen planleggingsfase
Alle som ønsker det, blant annet grunneiere, kan komme med foreløpige synspunkter til Fylkesmannen om bl.a. verneformål, vernekategori, bestemmelser og framdriftsplan

Meldingsfase

Fylkesmannen klargjør melding om igangsetting av verneplanarbeidet. Grunneiere, organisasjoner og andre skal så langt råd er, orienteres. Gjennomføre faglige utredninger

Fylkesmannen utarbeider verneforslag med utkast til vernekategori, avgrensing og verneforskrift ut i fra formålet med vernet. Gjennomføre faglige utredninger.

Faglig gjennomgang

Fylkesmannen sender forslaget til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang og kvalitetssikring før Fylkesmannen sender forslaget på høring.

Felles lokal og sentral høring
Fylkesmannen sender forslaget på høring til grunneiere, lokale, sentrale og regionale myndigheter, organisasjoner lokalt og sentralt, forskningsinstitusjoner m.m.

Høring

På bakgrunn av høringsuttalelsene og avveining mellom ulike samfunnsinteresser utarbeider Fylkesmannen sin faglige tilrådning til Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet vurderer Fylkesmannens tilrådning og utarbeider sin innstilling til Klima- og miljødepartementet med forslag til verneforskrifter og avgrensing.

Mulighet for innspill
Alle kan komme med innspill til Miljødirektoratet eller Klima- og miljødepartementet (avhengig av hvor saken er til behandling), helt fram til regjeringen har ferdigbehandlet saken

Sluttbehandling

Klima- og miljødepartementet gjennomfører foreleggelse av saken for berørte departementer og forbereder saken for behandling i regjeringen.

Endelig vedtak

Vedtak av Kongen i statsråd gjennom kongelig resolusjon.

Aksept

Medvirkning

Aksept

Aksept

Aksept

Skjema hentet fra rundskriv T-2/15, Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven

Områder med skog – frivillig vern

Foto: Morten Gåsvand

- Endring av verneform der det er skog skal foregå etter frivillig vern prinsippet.
- Det forhandles frem en avtale mellom skogeier og staten
 - Avgrensning av området. Hva kan inngå i en nasjonalpark, og hva skal fortsatt være landskapsvernområde
 - Verneforskrift som regulerer bruken av området
 - Erstatning.
- Skogeierorganisasjonene (f.eks. Allskog) kan bistå skogeier gratis og stå for kontakten med vernemyndighetene.
- Dersom skogeier ikke er fornøyd med utfallet kan han/hun når som helst trekke seg underveis i verneprosessen.
- Men, hvis det ikke oppnås enighet vil områdene forbli landskapsvernområde

Trollheimen – alternativ for utredning

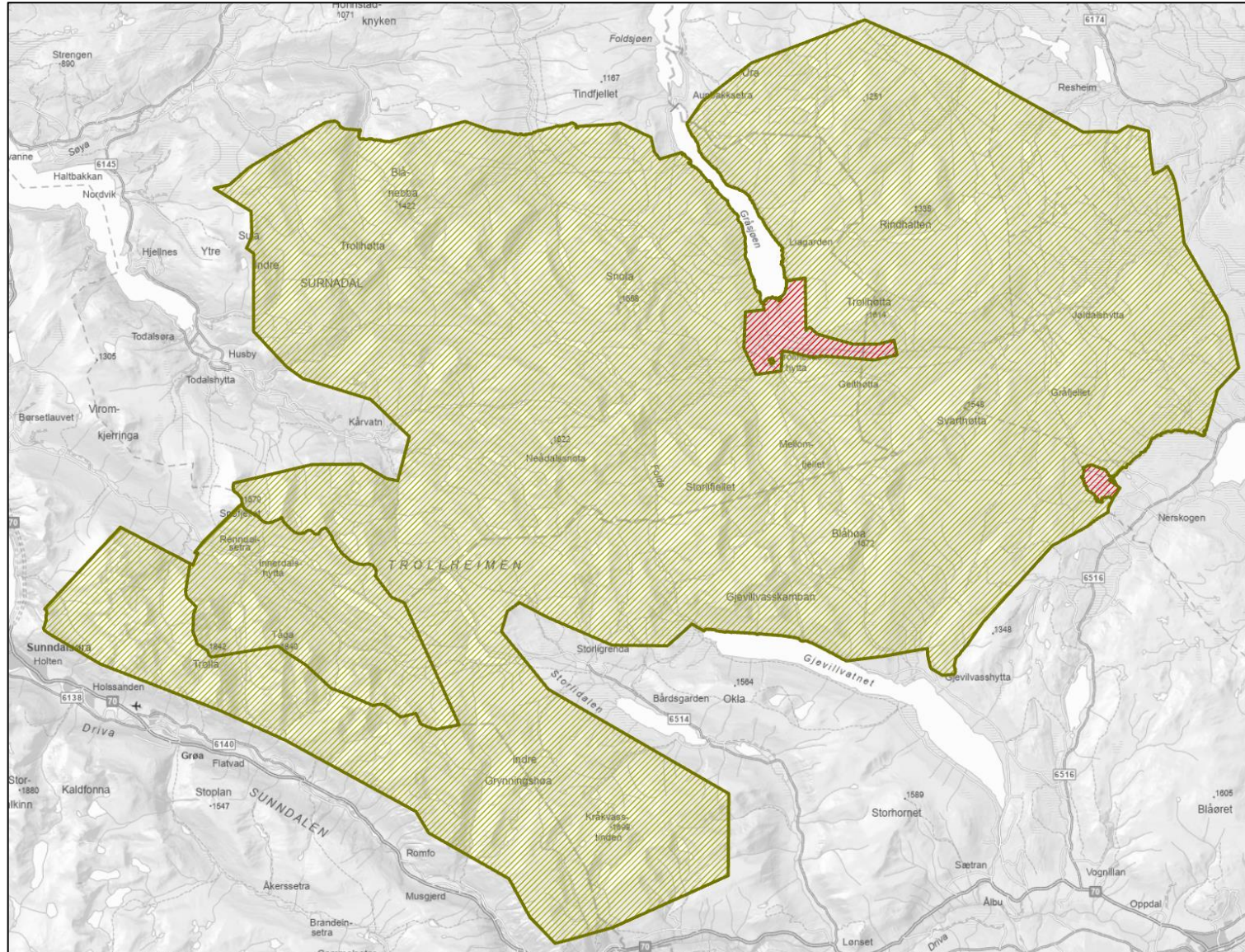

Foto: Steinar Johansen

- Sammenslåing av eksisterende verneområder
 - Nasjonalpark i områder uten tyngre tekniske inngrep og vesentlig bebyggelse/aktivitet
 - Landskapsvernområde der kriterier for nasjonalpark ikke er oppfylt eller der kommunen ønsker det, samt skogarealer der grunneier ikke ønsker endret verneform
 - Dersom nasjonalpark kan Svartåmoen nr og Minilldalsmyrene NR inngå
- Utvidelser i Rindal, Oppdal og ev. Surnadal
 - Landskapsvern eller nasjonalpark kan være aktuelt avhengig av kommunens og grunneiers* holdning (*skog)

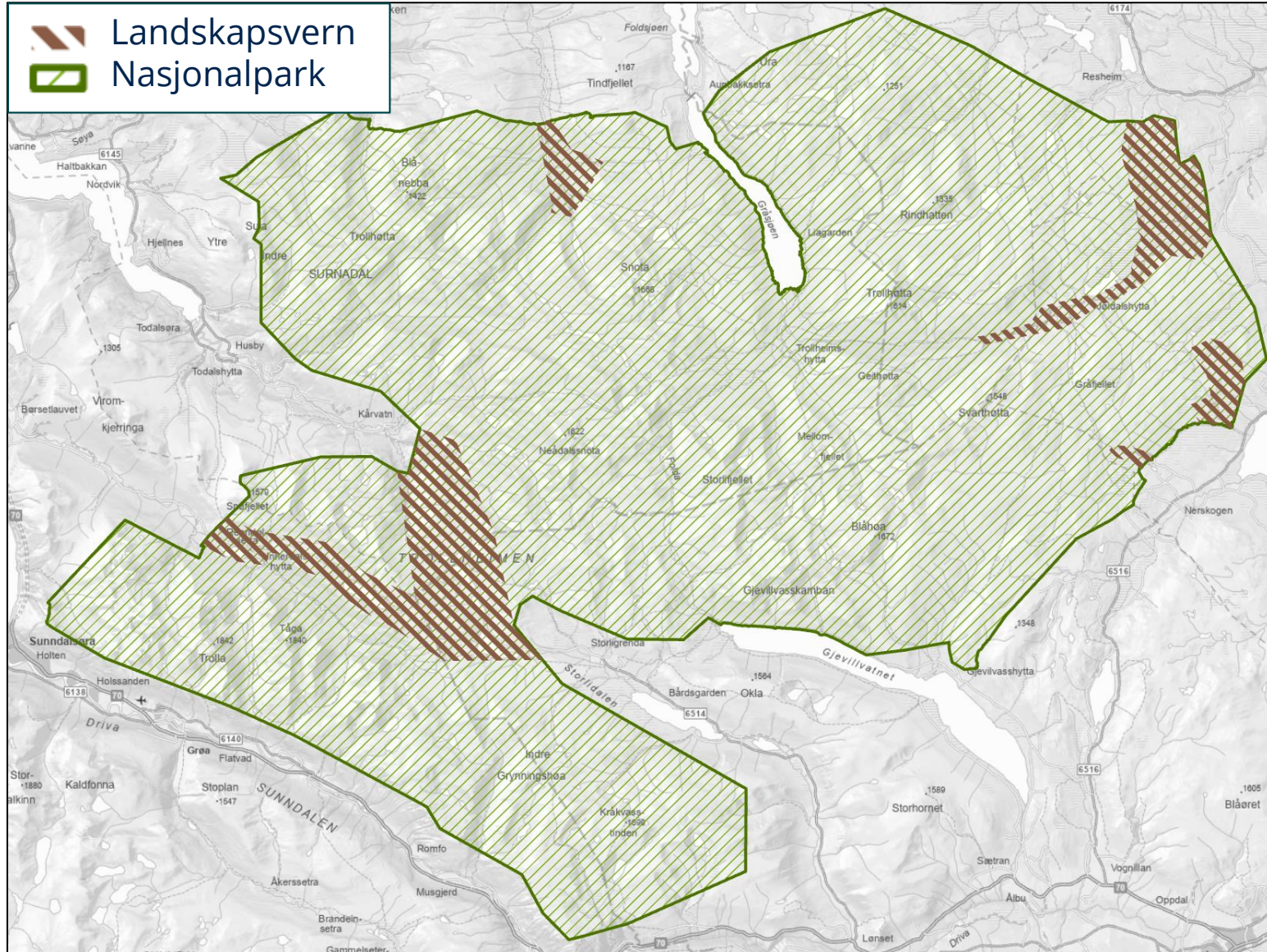

Trollheimen Ivo og Innerdalen Ivo i dag

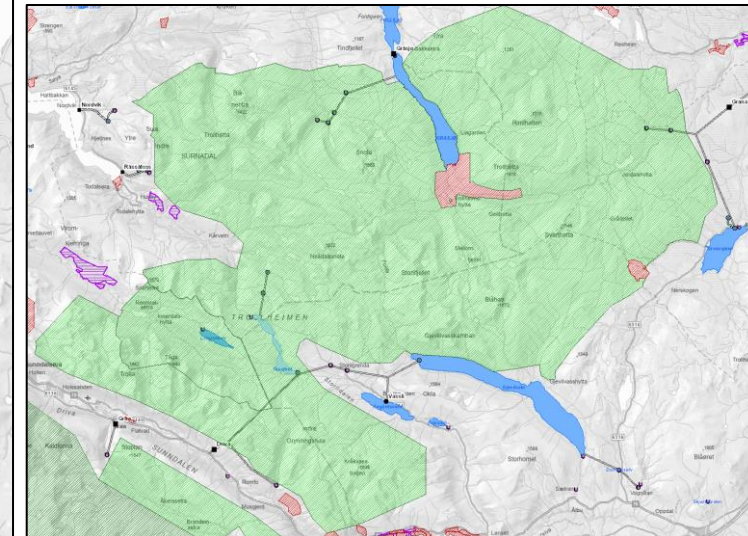

Endre verneform til nasjonalpark

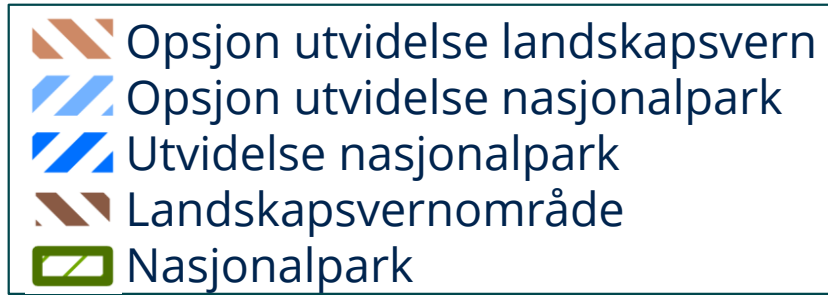
Fortsatt landskapsvern:

- Vannkraftanlegg inkludert nedstrøms areal
- Veier og bebyggelse

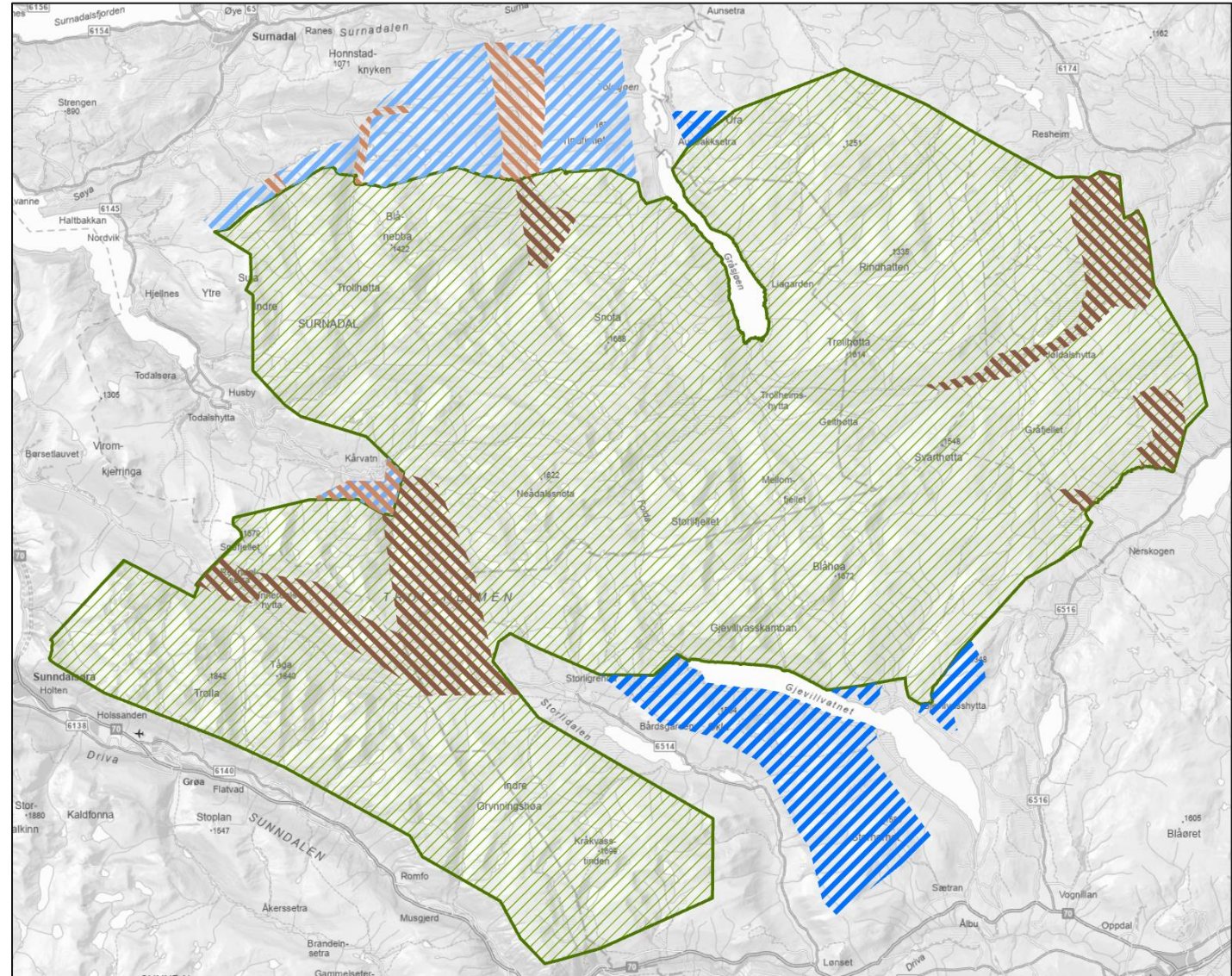
Utvidelser Trollheimen/Innerdalen

Alternativt kan all utvidelse bli landskapsvern

Forklaring opsjon utvidelse

- Inngår ikke i oppdraget frå KLD
- Dersom Surnadal kommune ønsker utvidelse kan vi ta det med i prosessen

Skog – frivillig vern

- Grunneier har full styring på skog
 - Fortsatt landskapsvern om grunneier ikke ønsker endret til nasjonalpark
 - Ingen utvidelser på skogareal mot grunneiers vilje
- Arronderingshensyn
- Statsforvalteren kan takke nei til skog som ikke har tilstrekkelige kvaliteter
- Verneprosess kan gi grunnlag for å ta opp igjen erstatningskjønn for eksisterende verneområder (gjelder også annet areal enn skog)

Erstatning - skog i landskapsvernområde

Foto: Asbjørn Børset

- Restriksjonsnivået i verneforskrift avgjørende
 - Moderat skogdrift tillatt i dag
- Lavere erstatning enn i nasjonalpark
- Innenfor eksisterende landskapsvern er erstatning allerede utmålt, ved eventuell revisjon av forskrift blir det en vurderingssak om erstatningsskjønn kan tas opp på nytt.

Ulike verneformer

Forskriftsutforming skjer i dialog med kommunene og berørte eiere/brukere

	Trollheimen landskapsvernområde i dag	Eksempel nasjonalpark	Eksempel landskapsvernområde
Eksisterende bygg og anlegg: utvidelser/ombygging/bruksendring	Utvidelse opp til 30%, maks 60 kvm BYA (reguleres i forvaltningsplan)		Opp til 80 kvm BYA
Beiting inkl. tilrettelegging	Beiting reguleres ikke av verneforskrift		
Motorferdsel	Reguleres etter Verneforskrift og Motorferdsellov. Nyttetransport jordbruk/skogbruk: Behovsregulert etter søknad. Fritidsbruk: Behovsregulert eller 3 årlige turer etter søknad.		Reguleres av kommunene etter Motorferdsellov Jordbruk/skogbruk: Direkte hjemlet. Fritidsbruk: Etter søknad.
El-sykkel	Etter søknad*		Reguleres etter Motorferdsellov.
Jakt, fiske og fangst	Ikke regulert av verneforskrift		
Friluftsliv – turer til fots og på ski	Ikke regulert av verneforskrift		
Turistforeningsdrift – nye merkede stier – nye turisthytter	Etter søknad* Etter søknad*	Etter søknad* Ikke tillatt	Etter søknad* Etter søknad*
Sykling	Ikke regulert av verneforskrift	Kun på godkjente traséer	Ikke regulert av verneforskrift
Drone	Ikke regulert	Etter søknad*	
Kiting (aktiviteter som kan skade verneverdier)	Ikke regulert	Etter søknad*	
Organisert ferdsel, idrettsarrangement m/mer	Ikke regulert	Etter søknad*	
Skogsdrift / uttak av ved	Tillatt opp til 5 daa, søknadsplikt over*	Ikke tillatt / etter søknad*	Tillatt opp til 5 daa, søknadsplikt over*
Nydyrking / veger / bygninger knyttet til landbruksdrift	Etter søknad*	Ikke tillatt / ikke tillatt / etter søknad*	Etter søknad*

* Kan gis tillatelse hvis tiltaket ikke strir mot verneformålet

Prosess til nå og framover

- Tre grunneiermøter og møte med organisasjonene i april (Gjøra, Rindal og Oppdal), dialogmøte med reindrift i september
- Brev 30. april til kommunene om lokal aksept – frist 1. november
- Teams-møte med kommunene 5. juni
- Orientering i kommunestyre
 - Oppdal 30. mai, Sunndal 12. juni, Surnadal 19. juni, Rindal 20. juni og Rennebu 20. juni

Etter 1. november

- Konsultasjoner med reindrift og Sametinget hvis det er lokal aksept
- Møte med kommunene hvis det er lokal aksept i noen kommuner og ikke lokal aksept i andre kommuner
- Frist med å sende tilrådning til Miljødirektoratet er 31. desember

Prosess dersom aksept for oppstart

- Hvis det ikke er lokal aksept vil områdene forbli landskapsvernområde med ingen endringer av dagens verneforskrift
- Forutsatt lokal aksept oppstart av verneplanarbeid i 2025
 - Bruke 2025 til å utrede plan for medvirkning og gjennomføring av verneplanarbeidet
 - I samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, brukerinteresser, kommunene m.fl.
 - Organisering, medvirkning og involvering, fremdriftsplan
 - Utarbeide utredningsplan sammen med kommunene, grunneierne, rettighetshavere, brukerinteresser
 - Grunneierutvalg i hver kommune?
 - Oppstartsmelding i 2026 – høring av utredningsprogram

Prosess dersom aksept for oppstart

Foto: Kjartan Trana

- Arbeidsfase 2025-2026-2027
 - Direktedialog med grunneiere som har skog
 - Diskutere avgrensing mellom landskapsvernområde og nasjonalpark, eventuelt utvidelse med grunneiere, rettighetshavere, kommuner m.fl.
 - Diskutere utforming av verneforskrift for landskapsvernområde og nasjonalpark med grunneiere, rettighetshavere, kommuner m.fl.
 - Gjennomføre konsekvensutredning i tråd med utredningsplanen.
 - Utarbeide forslag til forvaltningsplan i samarbeid med verneområdestyret
- Høring 2026/2027/2028?
 - Offentlig høring på avgrensing, verneforskrift, konsekvensutredning
 - Offentlig høring på forslag til forvaltningsplan
- Dersom kommunene ikke er fornøyd med utfallet kan kommunene si nei til endringene også etter høring.

Oppsummering

- Trollheimen har kvaliteter som nasjonalpark, og blir på mange måter forvaltet som det i dag
- Lokal aksept er bærende for alle deler av prosessen
- Endringer på skogareal er frivillig for grunneier
- Omfattende medvirkning fra kommuner, grunneiere og andre

Aksept for oppstart gir grunnlag for å vurdere konkrete forslag i neste fase

Mer info:

- [Endring av verneform - Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder | Statsforvalteren i Trøndelag](#)

Foto: